

Klima- og miljødepartementet

29. februar 2024

Hørings svar – NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp

Pelagisk Forening viser til høring av NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp – Veivalg for klimapolitikken mot 2050.

Norge har etter klimaloven lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Vi skal i 2050 slippe ut bare 90-95 % av det vi slapp ut i referanseåret 1990. NOU-en redegjør for valgene som må gjøres for å nå dette målet.

Pelagisk Forening er en interesseorganisasjon for fiskebåtredere. Vi har medlemmer i både kyst- og havfiskeflåten. Vårt høringssvar tar utgangspunkt i tema som gjelder fisket og fiskeriene.

Fisk er mat, og fiskeri er høsting av mat

Pelagisk Forening har i mange år jobbet for å fremvise at fisk er god og næringsrik mat, og at fiskeri er høsting av klimavennlig mat, og ikke bare næringsaktivitet. Dette perspektivet støtter utredningen. Det er vi glad for. Dette må videreføres seinere. I utredningen påpeker utvalget at

...de ulike aktørene i matsystemet står overfor svært ulike rammebetingelser, reguleringer og overføringer.

Her mener vi utvalget er inne på noe vesentlig. Fiskeriene må i større grad sees på som høstere av mat, og vilkår må derfor ha i seg noe av de samme hensynene som jordbruket får.

Egen utslippskategori og tydeliggjøring

I utredningen blir utslipp fra fiske kategorisert sammen med «luftfart, sjøfart, motorredskaper m.m». Disse næringene er helt urealistiske å forholde seg til. Fiske er en primærnæring som høster mat. Det er ikke rekreasjon, eller transport. Å plassere fiske i en sekkepost med transport, og utbyggingsredskaper er lite

hensiktsmessig blant annet fordi næringene ikke er sammenlignbare, har helt forskjellige rammebetingelser og fiske er det eneste som har utbytte bestemt av naturgitte forutsetninger. Fiske er høsting av mat. Det er derfor behov for tydeligere tall på utslipp fra fiske alene. Slik regelverket er i dag er det også behov for å kategorisere utslipp fra utenlandske fiskefartøys bunkring i Norge, og norske fartøys bunkring i utlandet. Sånn kan vi i mye større grad få oversikt over utslippene, og hvordan de blir påvirket av de til enhver tid gjeldende rammebetingelsene (reguleringer). Fisket er ikke noe statisk: det endrer seg ut fra enighet med de andre kyststatene, total kvotestørrelse og kvotefordeling (og eventuelle kvotebonuser), regelverket, reguleringer, biologien: hvor er fisken, hvordan oppfører fisken seg, og hvordan samler fisken seg. Å se hvordan de forskjellige innvirker på utslippene er nødvendig for å se på tiltak for å få ned utslippene.

Motstridende hensyn

Fiskefartøy bruker i dag drivstoff som medfører utslipp. Per 2024, 26 år før 2050, fremstår veien mot lavutslippssamfunnet og målet i klimaloven som fullstendig urealistisk å oppnå. For kystflåten er det så vidt kommet i gang prosjekter med hybrid- og eller batterisjarker. For havfiskeflåten er det per i dag ingen realistiske alternativer som vil fungere med driftsmønsteret, og det er ingen av alternativene som fremstår som et klart og tydelige alternativ til dagens drivstoff.

Regelverket for norsk fiskerinæring har i dag formålsbestemmelser som gjør at man i tillegg til en bærekraftig høsting skal bidra til bosetting og sysselsetting i distriktene, en variert flåte, og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Disse står et samlet Storting bak, og den nye meldingen om kvotesystemet står fast på dette. Med de klimamålene som er satt står vi i fare for å bryte med en eller flere av disse. Disse fiskeripolitiske formålene gjør at vi setter begrensninger på effektiviteten til flåten. De norske kvotene kan fiskes med betydelig færre fartøy, og mer kystnært enn vi gjør i dag. Det vil bli en ekstrem balansegang å oppfylle de fiskeripolitiske målsetningene samtidig som man skal oppfylle klimamålene.

For å illustrere problemstillingen med utredningens forslag om rammeverket «Unngå, flytte og forbedre» for å få ned utslippene, jf. figur 3.13. Man skal få ned utslippene ved å unngå og/eller begrense aktiviteten, ved å endre gjennomføringen av aktiviteten, og/eller ved å forbedre teknologi og ressursbruk. Dette er teoretisk sett fullt mulig i fiskeriene. Man kan la være å fiske. Da går vi glipp av verdifulle proteiner. Vi kan begrense aktiviteten, men det samme vil da skje. Vi kan endre gjennomføringen av fisket ved å fiske når fisken er lettere tilgjengelig og mer fangstbar: fiske på store stimer når de er kystnært, og siden vi deler fiskeressursene kan vi fiske i andre lands soner når tilgjengeligheten er bedre. Vi kan også forbedre teknologi- og ressursbruken.

Dersom vi slutter å fiske for å unngå utslipp vil vi miste verdifulle proteiner, for både norske og utenlandske forbrukere. Dette er nok det tiltaket vi anser som minst

ønskelig, samtidig som vi ser tendenser til at dette i dag skjer i enkelte fiskerier med lave marginer, for eksempel blandingsfiske i Nordsjøen.

Det andre tiltaket: flytt eller endre gjennomføringen av aktiviteten har vi størst tro på. Men, dette kan bli svært vanskelig å balansere med dagens fiskeripolitiske mål. Flytter vi fiskeriaktiviteten kan det for eksempel føre til endring i landingsmønster til fiskefartøyene, om fisken bearbeides om bord og dermed også på hvor det finnes landanlegg, og størrelsen på disse, jf. målet om spredt bosetting og sysselsetting i distriktene. Det er derfor behov for mye mindre silotenking i fiskeriforvaltningen og reguleringen enn det vi har i dag.

Det vi har størst tro på for å minske utslippene er avtaler med de andre kyststatene om makrell, norsk vårgytende (NVG) sild, kolmule og nordsjøsil. Dette er bestander som vandrer over store områder på jakt etter mat eller for å gyte, og har varierende grad av fangstbarhet. For eksempel er det mye mer effektivt å fangste makrell med ringnot når den står i store stimer, enn med pelagisk trål når den er mye mer spredt i vannsøylen. Det vil også være mer effektivt å fiske når den står kystnært, enn når den står langt til havs. Det er tydelig i utslippsregnskapet at avtaler med kyststatene minsker utslippene.

Man må også vurdere om, dersom biologien tillater det, å fiske nærmere kysten. Det som oppfattes som visuell forurensning av store fiskefartøy i fjæresteinene kan ikke være styrende for hvor det skal være lov å fiske, så lenge det er biologisk bærekraftig og man ikke fortrenger andre fiskefartøy.

Det siste alternativet, forbedre teknologi og ressursbruken, er for fiskeflåten en del kvantesprang frem i tid. Det er flere alternative drivstoff på markedet, men disse

- har ikke kapasitet og/eller infrastruktur god nok i dag,
- er ikke tilpasset fiskeflåtens driftsmønster, og
- er ikke tilpasset fiskeriregelverket angående utforming av fartøy,

og må derfor anses som altfor premature i dag. Veien frem mot alternativer til MGO vil derfor være tidkrevende og kostnads-krevende. Å velge «feilt» drivstoffalternativ i dag vil derfor bli svært kostnads-krevende. Det har ikke dagens fiskebåtredere økonomi til å bære. Denne sti-avhengigheten vil bli ekstremt vesentlig for omstilling i fiskeriene. Det er derfor stort behov for statlig støtte til de som tør å være prøvekaniner i prosjektene som må drives frem.

Arealbruk

I utredningen er det mye snakk om hvordan arealplanlegging på land kan bidra til kutt i utslippene. Det foregår i dag flere prosesser for utarbeidelse av en rekke planer for havene. Blant annet næringsplaner og forvaltningsplaner for havområdene. Ingen av disse er arealplaner som ser alle brukere av havet i sammenheng, med muligheten for styring og innsigelser for viktige områder slik

man har på land. Vi mener derfor at helhetlig arealplanlegging også må gjennomføres for havet også i Norge. På samme måte som EU har arealplaner til havs i dag. I rapporten skriver man i kapittel 6.3 side 96:

Dagens forvaltningssystem er ikke innrettet for å håndtere den økte bruken av havets arealer som Norge står overfor.

Dette sitatet støtter Pelagisk Forening.

Ellers

Pelagisk Forening **støtter** utvalget sitt forslag om:

- Behov for økt kunnskap om hvordan havets ulike karbonlag blir påvirket av fiskeriene

Pelagisk Forening **støtter ikke** utvalget sitt forslag om:

- Å vurdere å stanse bunntørling og tarehøsting i påvente av mer kunnskap om hvordan disse påvirker havets karbonlagre.

Med hilsen

Pelagisk Forening - Pelagisk Servicekontor AS

Mariann Frantsen
daglig leder

Mia Høgi
seniorrådgiver